2007

Performance'i mõiste käsitlemisele pühendatud Pärnu Nüüdismuusika Päevade ja In Graafika 2007. ning 2008. aasta ühisfestivalidel toimunud Eesti Arnold Schönbergi Ühingu ja Academia Non Grata koostöö olulisemateks viljadeks kujunesid Big Performance 20.1.2007 Pärnu Kontserdimajas ja Action kuubis 25.1.2008 Pärnu Vanalinna Põhikooli saalis ning 26.1.2008 Non Grata Kunstikonteineris Kultuuritehases Polymer. Ettevõtmiste eesmärgiks oli lahata performance'i mõiste tähendust muusikute, teatriinimeste ja tegevuskunstnike jaoks, esitades väljakutse innovatsiooniks kõigile nende kunstialade esindajatele. Performance'id olid üles ehitatud nüüdismuusikas kasutatava kontrollitud aleatoorika printsiibil: ühte aegruumi oli asetatud erinevaid kunstiliike esindavaid kunstnikke, kellele oli raamidena ette antud ainult sündmuse üldvorm ühise ajakava näol, kuid kellel olid vabad käed oma etteaste sisu teostamisel. Mõlemale performance'ile eelnes põhjalik eeltöö. 2007. aastal toimunud Big Performance koondas läbilõiget rühmitusega Non Grata seotud kunstnike umbes kümne aasta loomingulisest tegevusest, performance'i raames üles astunud muusikud esinesid pika harjutusprotsessi tulemustega (näiteks Eesti Rahvusmeeskoor RAM oli õppinud Arnold Schönbergi teost "Ellujäänu Varssavist" umbes viiskümmend proovitundi ja Arnold Schönbergi monodraama "Ootus" videokomponendi valmimiseks oli Pärnu Luuleteater näinud vaeva mitusada tundi). Vahetult enne esitust istus umbes kahe nädala jooksul kümmekond tundi koos performace'i ajakava töörühm. Tulemuseks oli kolm tundi väldanud kolmeosaline suurvorm, suur etendus, milles põimusid nägemise, kuulmise ja haistmise tasandil erinevad kunstiliigid. 2008. aastal toimunud Action kuubis jätkas sealt, kus Big Performance lõpetas. Performance valmis innustatuna Uku Masingu usulis-ulmelisest lavalisest kompo-sitsioonist "Palimplastid" (kirjutatud arvatavasti 1943). Otseste ettevalmistustöödega alustati juba 2007. aasta juunis ning põhiline töö tehti vahetult enne etendust kahe nädala jooksul multimedia workshop'i raames 2008. aasta jaanuaris. Action kuubis oli võrreldes Big Performance'iga vormilt mänglevam, erinevate kunstiliikide põimumine oli tihedam ja kunstiliikide sulandumist esines rohkem ning üleminekud ühest kunstiliigist teise olid aimamatumad. Osavõtjate hinnangutes rõhutati performance'ite sügavat sisu ja rituaalset jõudu, performance'eid nähti püha toiminguna. Mõlemad performance'id said tänu innovatiivsetele lahendustele ka analüütikute ja kriitikute ärksa tähelepanu osaliseks.

PNP + ING BIG PERFORMANCE

Big Performance, In Graafika + Pärnu Nüüdismuusika Päevad, 20.1.2007, Pärnu Kontserdimaja

Big Performance, 3. vaatus: "Ellujäänu Varssavist". C.n.o.p.t. ja Mihhail Gerts: "Välja!".
Foto: Jaan Klõsheiko

Mari Kartau 2007: Tempel mällu igaveseks. Pärnu In Graafika ja Pärnu Nüüdismuusika Päevad, 12.-28. jaanuar 2007, Pärnu. Teater.Muusika.Kino, 2007 nr.3, lk. 68-76

"/.../ Ühendfestivali kulminatsiooniks oli Big Performance, mis toimus 20. jaanuari õhtul Pärnu Kontserdimajas. See oli meie oludes enneolematu katse panna koos esinema tegevuskunstnikud, tantsijad ja süvamuusikud. Mõistagi on sel või teisel moel ühisüritusi ka enne olnud, aga seekord oli korraldajate soov tekitada terviklik show, kus asjaosalised mitte ei astuks järgemööda üles, vaid integreeriks oma eneseväljenduse terviklikuks kunstiteoseks. Selle katse võib lugeda kordaläinuks vaatamata sellele, et Big Performance lõppes skandaaliga. Ave Randviir kirjeldab tekkinud olukorda Eesti Päevalehes (22.01.2007) järgmiselt: „Vastu kunstnike pähe kinnitatud telliskive purunevate pudelite heli kõlas kontserdimajas püssilaskudena, korduvalt vaikust ja mõistmist palunud dirigent Mihhail Gerts vihastas viimaks põhjalikult ning lahkus suurejooneliselt koos kooriga saalist. Kogu programmile nime andnud peateos, Varssavi geto olustikust rääkiv "Ellujäänu Varssavist", sisuliselt reekviem, jäi Pärnus ette

2007

Big Performance, 1. vaatus: “Ootus“.
Valge Huntmees ja TÜVK. Foto: Ants Liigus

ERWARTUNG

Big Performance, 1. vaatus: "Ootus". Valge Huntmees ja TÜVK. Foto: Ants Liigus

kandmata." Pudelipurustajateks oli rühmitus C.n.o.p.t, kes saabus areenile juba kolmanda bloki „Ellujäänu Varssavist" alguses, seal lauatäie tühja taara juures pikalt igavles, nägusid tegi ja sigarette suitsetas. Siis, kui algas Schönbergi „Ellujäänu Varssavist" Eesti esiettekanne RAM-i esituses, alustasid spordipoisid teineteist pudelitega kolkima. „Vait!", karjatas Gerts, aga kuna see ei aidanud, juhtis ta pärast hetkelist segadust koori lavalt minema, hõigates ise veel ukse vahelt tähendusliku lause: „Ma loodan, et kultuuriga nii ei juhtu!". Paraku on kõik see kultuuriga juba ammu juhtunud.

Mis juhtus kultuuriga

Mõistagi oleks kõige lihtsam võtta omaks klišee tegevuskunstnikest kui huligaanidest, kes oma ebatõsise etteastega meie rahvuskultuuri lipulaeva rivist välja lõid. Tegelik olukord on märksa keerukam, selleks, et seda mõista, peab analüüsima etteaste üksikkomponente. Võimalik, et appi tulevad ka „kolmandad silmad", mida tegevuskunstigrupp Pink Punk publikule otsaette kleepis. C.n.o.p.t., nagu ka valdav enamus teisi kunstnikke, kes Big Performance'il osalesid, kuuluvad Non Grata koolkonda. Non Grata on performance'igrupp, milline iseenesest antud üritusel ei esinenud, kuid lavastas selle kunstilise osa, samuti osalesid performance'ites selle mitmed liikmed, samuti Non Grata poolt juhitud alternatiivse kunstiõppeasutuse Academia Non Grata tudengid, õppejõud ja vilistlased. Seega ei erine Big Performance'il levinud meeleolud ja Non Grata kunstnikupositsioon kuigivõrd. Non Grata koolkonnale on omane vastandumine ametlikule kultuurile. Postmodernistlikus üleüldise manipuleerimise ja fikseeritud väärtuste puudumise üle rõõmustavas ühiskonnas, kus arvatakse, et kõik on juba ammu tehtud ja midagi uut siin päikese all pole, võib taoline „vanamoodne" taotlus mõjuda teoreetilises plaanis naiivsena. Praktiliselt näitab kasvõi kõnealune skandaal, et kõikelubava hedonismi pealispinna all on uuendajate ja konservatiivide vastuolu kultuuris endiselt olemas ja on olnud igasuguses tsivilisatsioonis, kus kultuur on sekulariseeritud. See nö ametlik kultuur, millele vastandutakse, on praeguses ajas orienteeritud produktile. Kunstiteos on viimistletud ühik (ese, sündmus, konserv, mida iganes), see on lõplik ja muutmatu, seda on publikul kerge tarbida, selle tähendused on fikseeritud ja ei kuulu edasikaebamisele. Loomulikult on ühiskonnal taolisi perfektseid kultuuritompe hea ja lihtne hallata. Alati on teada, et kontsert peab toimuma kontserdisaalis, etendus laval, kirjandus asub raamatus jne. Inimene teab, millele ta pileti ostab, ja fondid teavad, kuhu alajaotusse vastav projekt suunata. Ametlik kultuuritomp on tarbimisühiskonna lahutamatu osa. Tarbija ei pea selle tarbimiseks pingutama.

Produkt ja protsess

Non Grata kunstnikupositsioon ei näe kultuuriloomise mõtet taoliste valmistompude valmistamises, vaid loomeprotsessis eneses. Looming asetab end harjumatutesse eksperimentaalsetesse ruumidesse. Non Gratas ei tegeleta vaid performance'iga, eksperimenteeritakse erinevates valdkondades, aga muusika võib kõlada veetornis, mitte kontserdisaalis, etendus võib toimuda rabas ja kirjandus võib paikneda plekist kurgipurgis. Igasse aktsiooni on sisse programmeeritud hulk nii

vaimseid kui füüsilisi riske. Looja peab olema kogu aeg valvel, et reageerida muutuvale situatsioonile. Performance ei ole etendus, mida harjutatakse ja mis ühel hetkel saab valmis ning tuuakse publiku ette. Publiku ette tuuakse loomisprotsess ise, mis tähendab seda, et kunstnik astub lavale oma ideede, kontseptsioonide, keha ja abivahenditega ja tal on kindel plaan, mida ja miks ta hakkab tegema, aga selle plaani elluviimine toimub publiku silme all ja plaani võib vastavalt muutustele ümbritsevas keskkonnas alati muutusi sisse viia. See on nagu teadlane, kes on valmis pannud kemikaalid ja eksperimenteerib soovitud tulemuse saavutamiseks, aga kui kemikaalid ei reageeri nii, nagu arvatud, peab ta leidma alternatiivid, otsima uued kemikaalid ja katse siiski lõpuni viima. Tulemuseks võib olla soovitud ühend või hoopis mingi teine kasulik ühend, igatahes kui see protsess on läbi viidud ja mingite tulemusteni jõutud, on see tõestuseks teadlase teooriate toimivuse kohta. Ametlik kultuur, mida antud kontekstis esindas RAM, käitus justkui teadlane, kes esimese ootamatu reaktsiooni korral kabuhirmus laborist põgenes. Tõesti, nii käitudes võib ta olla kindel, et ta õhku ei lenda, aga samas on ka kindel, et tarkade kivi jääb sünteesimata. Sellise käitumisega esindas RAM tarbimiskultuuri, suutmata loomingulises protsessis osaleda, ümbritsevale adekvaatselt reageerida, ja pakkumata ka publikule seda ainukordset tunnet, mis tekib siis, kui sa näed enda ees mitte pelgalt valmisprodukti, vaid midagi just siin ja praegu sündimas. Ehk nagu ütles Erik Alalooga kommentaaris Eesti Päevalehele (e-kiri 22.01.2007): „Kaasaegsus võiks ju ka sisaldada teatavat avatust millelegi enamale, kui seda on laval noote maha laulvad pingviinid."

Maailmade kokkupõrge

Non Grata koolkonna eesmärk on ühiskonnale ja kultuuriavalikkusele pidevalt meelde tuletada, et loov-isikud ei peaks muganduma tarbimisühiskonna diktaadiga ega aitama kaasa süsteemile, kus inimeste vaimne aktiivsus, kriitikameel ja mõtlemisvõime lämmatatakse kergestitarbitavate produktidega. Seetõttu on nende loomingus sageliesinevaks leitmotiiviks agressioon, sest vaikne intellektuaalne vastupanu jääks lihtsalt märkamata. Kui poleks olnud seda „maailmade kokkupõrget" või „sõda", nagu kommenteeris nüüdismuusikapäevade peakorraldaja Andrus Kallastu Postimehes (22.01.2007), siis ei oleks meil praegu mingit ainest nende kauniskunstide allhoovuste üle arutleda. Nagu nentis Ave Randviir sellessamas Eesti Päevalehe artiklis, siis skandaalid ilmestasid ka ekspressionisti, atonaalsuse ja dodekafoonia looja Arnold Schönbergi (1874–1951) ning tema jüngrite loomingu ettekandeid. /.../ Schönberg oli modernist, kes lähtus oma loomingus siirast maailmaparandamissoovist, nagu tollal tavaks oli. Sama motivatsioon lükkab käima ka Non Grata koolkonna kunstnikke, seega on ka nemad modernistid. Meil aga ei ole modernism, vaid postmodernism, kus ideaalid on kuulutatud läbitud etapiks ja kunstnikelt oodatakse mugandumist turu ning trendidega. Kunstnik ei ole katusekambris külmetav ja maailmavalu käes vaevlev meedium vaimse ja materiaalse maailma vahel, vaid üks õhumüüjatest, kes shoppab ja chillib kõrvuti kõigi teiste maakleritega ning püüab toota võimalikult chille ja shopatavaid kultuuritompe. Süvamuusikamaailmas käivad asjad samamoodi. Kedagi ei huvita, mis oli helilooja algne intentsioon, meil on vaid noodid, graafilised lehed, mida maha laulda, ja loomulikult tuleb seda teha uhketes saalides ja šikkides ülikondades-frakkides, et publiku hinge jääks kuiv ja puhas tunne. Teos on püha lehm, mida ei tohi mingisse muusse vormi valada, kui seda on klassikaline kontsert. Saatuse irooniana on taolise esitusega teost ennast tundmatuseni muudetud, sest selle algne sotsiaalne sõnum ning kontekst on pea peale pööratud. Seega kokkuvõttes – ametliku kultuuri ja alternatiivkultuuri vastuseis ei ole mitte isikute vastuseis, institutsioonide või kultuurikollektiivide vastuseis, isegi mitte stiilide või kontseptsioonide vastuseis, vaid ideoloogiline vastuseis, kus osapooled esindavad erinevaid poliitilisi ja eetilisi maailmavaateid, seisukohti ja kunstnikupositsioone.

Interpreedid kuulirahes

Kui kunstiteadlane Heie Treier Big Performance'i järel suuliselt kommenteeris, et tegu oli modernismi ja postmodernismi sõjaga, siis oli tal õigus, ainul et siinkohal ei esindanud mitte kunstnikud postmodernismi ja muusikud modernismi, vaid nii muusika ise kui ka kunst esindasid modernismi, samas kui ümbritsev kultuurikontekst esindas postmodernismi. Üks põhjus, miks muusikud ei suutnud modernistide tasandile „laskuda", oli see, et tegemist oli interpreetidega. Interpreedil ei ole volitusi teha mitte midagi muud kui seda, mis dirigent ütleb, ja tegelikult on ka dirigent interpreet. Helilooja aga võib teha mis ise tahab, samamoodi kunstnik. Kujutavas kunstis puudub interpreedi institutsioon ja see on üks põhjus, miks taolised „kunstide sünteesi" või „interdistsiplinaarsuse" eksperimendid kipuvad ühel ehk teisel viisil aia taha minema – interpreedid ei suuda loojate mõttelennule ealeski järele jõuda, nad ei tule selle pealegi, et keegi võiks neilt oodata loomingulist lähenemist ja loomeprotsessis osale-

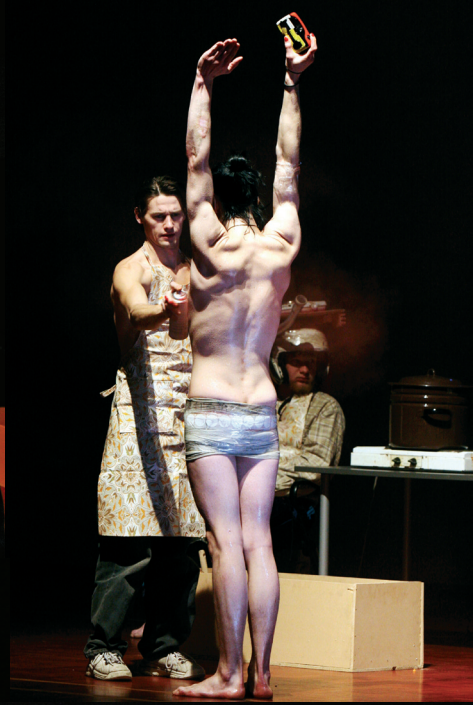

AL-KIMIYA

Big Performance, 2. vaatus: "Eelviimane aaria". Primadonna Malle Raid. Foto Ants Liigus
Eelnevatel lehekülgedel Andrus Kallastu klaveril, Malle Raid, EKA tudengite fragment, Meeland Sepp hiidflöödiga, Margus Tiitsmaa (Sorge) tätoveeritud seakoodiga, Toomas Kuusing ja rühmitus C.n.o.p.t. All rühmituse Vedelik liige Habe ja RAM. Fotod: Jaan Klõsheiko, Ants Liigus, Taje Tross

mist. Iseenesest oli Big Performance'il õhus võimalus, et „Ellujäänust Varssavis" oleks tekkinud täiesti ainulaadne audiovisuaalne kompositsioon, kui RAM oleks kaasa mänginud, selle teose sisule ning mitte vaid vormile mõelnud ja nö kuulirahes ning pommide vilinas laulmist jätkanud. Puhtal kujul oleks teost saanud ju pärast veel palju tahes ette kanda ja kindlasti seda ka tehakse, seega 50 harjutamiskorda pole tühja läinud. RAM loobus võimalusest midagi uut luua ja võttis teiste kunstnike tegevust isikliku solvanguna, mitte ettepanekuna koostööks, nagu see mõeldud oli. Loomulikult on siinöeldu üldistus, alati on erandeid. Näiteks teises Big Performance'i blokis „Eelviimane aaria" tekkis väga meeldiv koostöö. Saali eesotsas tükeldas Sorge searümpa ja tätoveeris selle kehaosadele põhimõisteid, nagu „elu", „jumal", „kunst" jne. Saali ühes servas küpsetas ja keetis Toomas Kuusing kellegi pealaele kinnitatud elektripliiti kasutades, levitades saali meeldivaid toidulõhnu ja jagades Jeesus Kristusena pärast rahvale ihutoitu. Meeland Sepp kolistas oma hiiglasliku „Erootilise gravitatsiooni tekitamise masinaga" ja kui õiget gravitatsiooni ei tekkinud, käis vahepeal pingete maandamiseks metallorasid seina loopimas. Erik Alalooga ja tema õpilased Eesti Kunstiakadeemiast kandsid ette rohelise maailmanägemise suurvormi, tõelise reekviemi hapnikule. Kompositsiooni keskel seisis pime õiglusejumalanna, kandes kaelkookusid, mille ühte otsa oli poodud inimene, teise kala. Kui kala vette lasti, sai ka inimene hingata, kui aga kala kuival siples, pidi inimene pea veeämbrisse pistma. Seda teost oli valus vaadata, eriti siplevat kala, aga see oli parim kujund, mis eales inimese ja looduse vahelise võitluse kohta loodud on. Kala muide on tänini elus ja vahel isegi naeratab, samuti Alalooga, kes tunni vältel umbes pool aega peadpidi vees oli. Kogu see tegevus, mis lisaks muule ka parasjagu lärmi tekitas, ei seganud mingil kombel sopran Malle Raidi ega teda klaveril saatvat Andrus Kallastut klassikalisi aariaid ette kandmast. Vastupidi, toimuv sobis suurepäraselt kokku ja hakkas meenutama mõnd Peter Greenaway filmi, kus suurepärase Nymani muusika saatel toimub nihestatud esteetilises keskkonnas vägivaldne, kuid mõtestatud performatiivne tegevus. Raid ja Kallastu saavutasid kunstnikega loomingulise koostöö.

Elajalik lahendus inimlikele probleemidele

Erandeid on ka kunstnike hulgas, näiteks Meeland Sepp ei suutnud oma tegevusi viimases blokis ellu viia, kuna ta solvus RAM-i dirigendi peale, kes pidevalt käsutas kunstnikke ja ajas neid eemale, kui keegi söandas oma lähedalolekuga dirigendi aupaistet varjutada. Esi-

mene Big Performance'i blokk nimega „Ootus" juhatas etenduse sisse üldinimlike küsimustega, samas kui järgmised blokid tegelesid rohkem ühiskonnaga. Viljandi Kultuuriakadeemia tantsulavastus (koreograaf Erki Melts) ja seda saatev Rein Laose lavastatud video jätsid väheke amatöörliku mulje Valge Huntmehe ehk Andrus Joonase suurejoonelise rituaali kõrval. Etendus põhines Arnold Schönbergi monodraamal Erwartung. Videos kõlav tekst rääkis inimlikest kannatustest armastuse lahinguväljadel, tantsijad väljendasid seda kõike tavapärase väänlemise ja püherdamisega. Kui poleks olnud Huntmeest, olekski jäänud lahtiseks, mida nende habraste inimsuhetega siis ette võtta, et lisaks piinadele toimuvast elutegevusest ka mingit rõõmu pälvida. Valge Huntmehe vastus sellele oli soovitus tõusta oma isiklike väärkujutelmade tasandilt kõrgemale, püüda saavutada kooskõla kõiksusega, ja šamanistlik rituaal on siinkohal juba hämaratest aegadest abiks olnud. Esmalt puhastus mees nii välimiselt kui sisemiselt viina ja piima abil, riietus seejärel loomanahka eks siis leppis oma füüsilise olemise ja painajatega, saavutas vaiksete loitsude abil andeksandmise ning lõpuks tõi ilutulestiku ja aroomiküünalde abil tuleohvri. Umbes sama ilus oli tegelikult Big Performance'i finaal, mil klaasikilde ja vihkamist täis saali astus väike karjapoiss (Kaarel Kütas), istus kultuurivaremete keskele maha ja lasi paar lihtsat meloodiat vilespillil. /.../

Põhimõisted vajaksid täpsustamist

Ühispleenumi mõte oli erinevate kunstivaldkondade vahelist ühist keelt leida. Arutelu käigus sümpoosioni esimesel päeval, reedel, 26. jaanuaril räägiti ainult Big Performance'ist. Valdav osa muusikainimesi jäi siiski seisukohale, et performance'ikunstnike käitumine oli huligaansus, mitte teos. Tekkis mõttevahetus teemal, kuidas defineerida teost, mis omakorda viib mõttele, et kui taolist üritust veel korrata, siis peaksid erinevad osapooled esmalt määratlema põhimõisted, et saaks selgeks, kas räägitakse üldse samadest asjadest. Teiseks korduvaks teemaks kujunes ajaküsimus, mida ilmselt inspireeris ka füüsik Laur Järve vastavasisuline ettekanne. Loomeinimesed aga ei peatunud siiski pikemalt aja defineerimisel või selle abstraktse tähenduse lahtimõtestamisel, vaid märksa praktilisematel küsimustel – nimelt, kui me räägime nüüdismuusika päevadest, siis mis on nüüdisaegne? Kas 100 aastat vanad teosed, mida ette kanti, on seda? Saime teada, et eesti publiku haritus on just selline, et sajand vanu Schönbergi ja teiste modernistide töid on täiesti paras praegu kuulata. Sel taustal on selge, et performance'ikunstnike teosed, mille valmimisaasta oli 2007, on ilmselgelt ajast

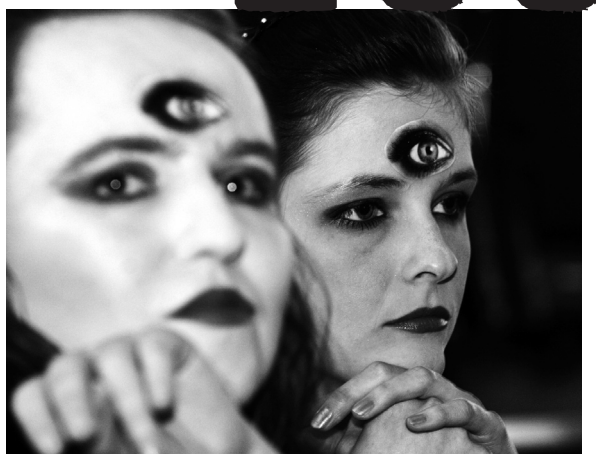

"Kolmas Silm". Pink Punk. Foto Ants Liigus

ees. Juttu oli ka eetikast, kuna rühmituse C.n.o.p.t. tegevus meeskooriga samaaegselt tundus paljudele eetiliselt kaheldav. Samas oli tegu puhtalt esteetilise küsimusega – koori esteetiline taotlus on puhas noodi ettekandmine, samas kui tegevuskunstnike esteetiline eesmärk on pigem segadusetekitamine. Eetikaga on siin vaid niipalju pistmist, et kui puhtas koorilaulus puudub eetiline küsimuseasetus, mis oleks ühiskonnale suunatud, siis performance'is on see olemas – see on väljakutse astuda vastu sotsiaalsele laiskusele ja mugandumisele. Vägivallas interpretatsiooni vastu ei ole midagi ebaeetilist, sest nii interpreedid kui kunstnikud on vahendajad, et viia olulisi sõnumeid kaugemale lavast ja lavatagustest. Mõistagi on nii Schönbergi reekviemis kui C.n.o.p.t.'i performance'is ka eetiline ja esteetiline sisu sümboli tasandil, mis väljendub reekviemi teemas, sõnades ja sellele vastavas helikeeles, nagu ka performance'ikunstnikel oli kõne all lolli agressiivsuse laiutamine ühiskonnas ja sellele osutamine üleforsseerimise kaudu. Kui muusikas ollakse harjunud teoses sisu tema sümboolse tasandi kaudu mõistma, siis kunsti puhul, kus infokandjaks on inimkeha, ei suudeta reaalsusetasandilt ehk siis kehalisest aktsioonist kaugemale, kujundi tasandile näha. Nagu Al Paldrok korduvalt näitena esile tõi – kui Othello laval nuga saab, siis ei torma koor kabuhirmus tema elu päästma. Kui aga kunstnikuga midagi taolist juhtub, arvatakse, et tegu on reaalse õnnetusega. Vast kulub veel 100 aastat, kuni need asjad paika loksuvad. /.../"

Järgmisel kahel leheküljel: Big Performance, 3. vaatus: "Ellujäänu Varssavist". RAM, C.n.o.p.t., Mihhail Gerts, Katrin Piile ja Erik Alalooga. Foto: Jaan Klõsheiko, Taje Tross.

2007

11

2007

Kristel Kossar 2007: Tegevuskunst sundis meeskoori lavalt lahkuma. Postimees, 22.01.2007

"Pärnu nüüdismuusika päevade ja kunstifestivali «In Graafika» ühisüritus päädis skandaaliga – kui kunstnikud hakkasid performance'i raames pudeleid puruks peksma, lahkus Eesti Rahvusmeeskoor lavalt, jättes tippteose esitamata. «Ma olen šokis!!!» kõlas Eesti Rahvusmeeskoori dirigendi Mihhail Gertsi kommentaar vahetult pärast seda, kui koor oli lavalt lahkunud."

Kristel Kossar 2007: Performance'is on üllatused paratamatud. Intervjuu Al Paldrokiga. Postimees, 22.01.2007

"Kunstnik ja Academia Non Grata õppejõud Al Paldrok, kas olite teadlik sellest, mida kunstnikud kontserdimaja laval teevad, iseäranis seoses rühmituse Sport performance'iga? Al Paldrok: Niipalju kui see performance'is võimalik on, siis kunstilise poolega olin üldjoontes kursis. Tehnilised lahendused ei olnud minu pärusmaa.

Kuidas te etteastet hindate? AP: Tegemist oli eksperimentaalse ruumiga, kus kohtusid uus tants, ooper, koorilaul ja tegevuskunst. Valdkondadevaheline sümbioos, žanripiiride kompimine ja ühisosa leidmine on loominguliselt ülioluline ning kuigi sellistesse laboratooriumikatsetustesse on teatud ebaõnnestumise võimalus juba ette sisse kodeeritud, kinnitas eksperiment Nongrata reaalsuse uurimiskeskuses tehtud varasemaid teoreetilisi uurimusi.

Kuidas oli pudelite lõhkumine seotud Schönbergi teosega? AP: Nimetada seda aktsiooni pudelilõhkumiseks on kohatu. Tegemist on kunstilise kujundiga. Varssavi getos tapeti tuhandeid inimesi ja mõistagi on sellise veresauna korraldamine kontserdisaalis komplitseeritud, seega tuleb rahulduda sümboolse tegevusega.

Kuidas te üritusega kokkuvõttes rahule jäite? AP: Jäin mõningate mööndustega rahule. Kuigi RAM oli minu teadmist mööda palgatud bäkki laulma ja minu üllatuseks pidasid nad end lavale jõudes sooloartistideks ning vastupidi plaanitule keeldusid koostööst, ei heida ma seda neile ette. Performance'is on üllatused paratamatud ja RAMi dramaatiline lahkumine oli nende esinemise ootamatu, kuid suurepärane puänt."

Ave Randviir 2007: RAM vihastus kunstnike peale. Eesti Päevaleht, 22.01.2007

"/.../ 90. aastatel Pärnus formeerunud tegevuskunstnike grupp, keda ka peale kunstiõppeasutuse Academia Non Grata kadumist (non)gratakate nime all teatakse, on Eestis ja nende pidevate välisesinemiste järgi otsustades ka piiri taga väga elujõulisteks tegijateks osutunud. Nüüdseks on nad suutnud eesti kunstipilti tekitada kloone, kel on oma isikupära, kuid kelle aktsioone iseloomustavad rõhutatud kehalisus, rituaalsus ja brutaalsus – Pärnu Non Grata traditsioonist on sündinud peamiselt Tallinnas tegutsev rühmitus C.n.o.p.t. ning nendega ühte rida ajab Eesti kunstiakadeemia interdistsiplinaarsete kunstide kateedri õppejõud Erik Alalooga koos oma tudengitega.

"Suurel performance'il" olid nad kõik kohal. Oma sümboolse, sürrealistliku ja rituaalse tegevusega (seakeha tükeldamine, pähe kinnitatud elektripliidil munade praadimine jne) ei rahuldunud nad kontserdisaali parkettpõrandal ennenägematute dekoratsioonide rolliga, vaid osutusid aktiivseteks sekkujateks. Kunstnike ja muusikute interaktsiooni parimaks näiteks oli laupäeval õhtu teine etendus "Eelviimane aaria", kus teenekas pedagoog ja sopran Malle Raid end Mozarti, Puccini ja Händeli loomingut esitades katkematu tegevuskunstiprotsessi keskel väga vabalt tundis ja entusiastlikult kaasa improviseeris. Sarnane klapp jäi aga saavutamata Schönbergi loomingut ette kandnud RAM-i ning punkkunstnike Remo Randveri ja Ville-Karel Viirelaiu vahel, kes tulid "Suurele performance'ile" tühjade klaaspudelite teineteisele pähe purustamise kavaga, mis paar nädalat tagasi loomeliitude peol nende ja hakkajate turvameeste vahel rüseluse põhjustas.

Vastu kunstnike pähe kinnitatud telliskive purunevate pudelite heli kõlas kontserdimajas püssilaskudena, korduvalt vaikust ja mõistmist palunud dirigent Mihhail Gerts vihastas viimaks põhjalikult ning lahkus suurejooneliselt koos kooriga saalist. Kogu programmile nime andnud peateos, Varssavi geto olustikust rääkiv "Ellujäänu Varssavist", sisuliselt reekviem, jäi Pärnus ette kandmata.

Mis siis õigupoolest toimus? Kui vaadata Pärnus juhtunut läbi kunstiparadigma, siis happening'idest välja kasvanud performance-kunsti on juhuslikkus ja ootamatused sisse kodeeritud, küll aga on kahju professionaalsetest muusikutest, kelle solvumine oleks võinud olemata olla, oleksid nad vaid ette teadnud, mis laadi sündmusest nad osa võtma tulevad. Kergema vastupanu ja intellektuaalse loiduse teed minek oleks muidugi kogu konflikti taandamine "Eestile kuulsust toonud muusikute" ja "hullude kunstnike" vastuolule.

Skandaal Schönbergi vaimus

Pigem põrkusid kõrgel tasemel koolitatus ja professionaalsus ning improvisatsioonilisus, tõsise (palga)töö tegemine ja anarhistlik fun, mille vastuolud ajas teravaks lihtne kommunikatsioonipuudus. Mitmed saalisistujad jäid pärast etendust veendumusele, et kontserdi dramaatiline grande finale oli lavastatud! Kui heita pilk ajalukku, siis oleks see võinud ka nii olla – skandaalid ilmestasid ka ekspressionisti, atonaalse dodekafoonia autori Arnold Schönbergi (1874–1951) ning tema jüngrite loomingu ettekandeid.

Intervjuu Andrus Kallastuga: See oli kultuuride kokkupõrge. •• Kas muusikud ja kunstnikud polnud ühtegi korda koos harjutanud, proovi teinud? Ei-ei-ei – see oli absoluutselt esimest korda. •• Nad ei teadnud teiste plaanidest mitte midagi? Ajakava oli teada. •• Kas te nende kunstnike varasemaid esinemisi olite näinud? Ei. •• Olete sündmuste käigus pettunud? Ütleme niimoodi, et ma olen pettunud laiemas mõttes – siia saali kogunes terve rida selliseid inimesi, kes olid RAM-i kontserdil võib-olla esimest korda ja võib-olla poleks ilma kunsti pooleta siia üldse tulnud. Ma küsin: milles tegelikult probleem on? Miks vajame šokke selleks, et üldse kunsti juurde tulla."

Karin Klaus 2007: Kontserdimajas tuleb ette võtta suurpuhastus. Pärnu Postimees, 22.01.2007

""/.../ Meie maja töötajad kutsusid mind kohale pärast etendust laupäeval kell 22.30," rääkis kontserdimaja direktor Marika Pärk. "Koristustööd lähevad maksma ligikaudu 40 000 krooni ja korraldaja on praeguse suusõnalise kokkuleppe põhjal lubanud need tasuda.""

Heie Treier 2007: Pärnus toimus "sõda". Pärnus sekkus tegevuskunst hoiatamata klassikalisse koorilaulu. Heie Treier arutleb kunstikonflikti põhjuste üle. Eesti Ekspress, 25.01.2007

"/.../ Lahkusin ürituselt segaste tunnetega – nagu ilmselt paljud. Ühelt poolt oli nähtu nii hull, et suutis inspireerida. Nongrata koolkonnast võrsunud "sulelised ja karvased" on lihtsalt suurmeistrid looma tugevaid visuaalseid kujundeid ning panema neid toimima. Sa ei saa lõpuni aru, mida nad teevad, samas suudavad nad tähelepanu niivõrd osavalt vangistada, et aju aktiveerub ainuüksi ärritusest, et ta ei saa millestki aru, ning kõigele lisandub mingi spetsiifiline huumor, mis nende introvertset tegevust ja riietust ja loogikat saadab. Mul on nende hulgas omad lemmikud.

Kolmandas vaatuses toimus midagi enneolematut. Siin-seal on seda nimetatud lausa sõjaks. Lavale tuli RAM (rõõmustasin, et mu lapsepõlve aegne Gustav Ernesaksa kuulsusrikas meeskoor ennast ilmutas) ning laulis vastavalt eeskavale Arnold Schönbergi meeskoorilaule. Kui noor südikas dirigent Mihhail Gerts teatas, et Schönberg on modernistliku muusika tipp ja nüüd tuleb tema loo "Ellujäänu Varssavist" Eesti esmaettekanne, alustas performance'it hoopis rühmitus C.n.o.p.t., see seisnes tühjade viinapudelite virutamises üksteisele vastu lagipähe kinnitatud telliskivi. Performance kordas loomeliitude uusaastapeo odavat skandaali. Seekordses versioonis ütles dirigendil õigusega närv üles ja RAM lahkus lavalt nagu üks mees.

Ajaloo tragöödiad korduvad farsina, ütleb Marx. 1919. aastal korraldasid noored Pallase kunstnikud Vanemuises lapsikuvõitu skandaali sellega, et loopisid mune jms põhjamaade esitantsijapaari Gabriel-Grippenbergi pihta, mis tekitas tantsijannale sügava hingetrauma. Publiku seas istunud Vabadussõja mehed tuuseldasid Ado Vabbe korralikult läbi ning asjale järgnes arveteõiendamine meedias. Pärnus aga ei sunnitud C.n.o.p.t.-i poisse isegi põrandat pühkima!

Pärnu "sõda" näitab, et muusikute ja kunstnike subkultuurid ei suuda vastastikku kokku leppida. RAM oleks ju võinud mõne sobivama repertuaariga kunstnikele natukene "tausta" laulda ning seejärel kunstnikud Schönbergile ja RAMile au anda ning vait olla. Otsustati ju ometi ühisüritusel koos esineda. Nüüd ei teagi, keda laita või kiita."

Pseudonüüm "Marcus Aurelius" 2007: Mida kunstist võiks tahta?. Pärnu Postimees, 09.02.2007

"/.../ Mõtlen seda, et peod palmisaartel ja süvamuusikafestivalid on ühesugused igal pool maailmas, kuid säherdust algupärast kultuurilaksu, nagu oli hiljuti lõppenud "In Graafika" ja Pärnu nüüdismuusika päevade festival, Eestis naljalt ei leia. See on üldine hinnang kogu üritusele. Üksikult asjast rääkides on seisukoht järgmine: selle suure performance'i raames tehti oluline viga. Iseenesest olid nii pudelite katkitagumine kui Ernesaksa kunstiansambli ettekanded sündmused omaette, kuid näiteks Evald Okast räige muusika saatel maalima sundida ei saa! Seega võinuks rahvusmeeskoori asemel olla Ansambel U:. Saanuksime suurepärase sündmuse, kui oleks esitatud näiteks John Cage'i teos 0'00" (4'33" No...) aastast 1962 ja kompileeritud see teosega 27'10.554" löökpillimängijatele.

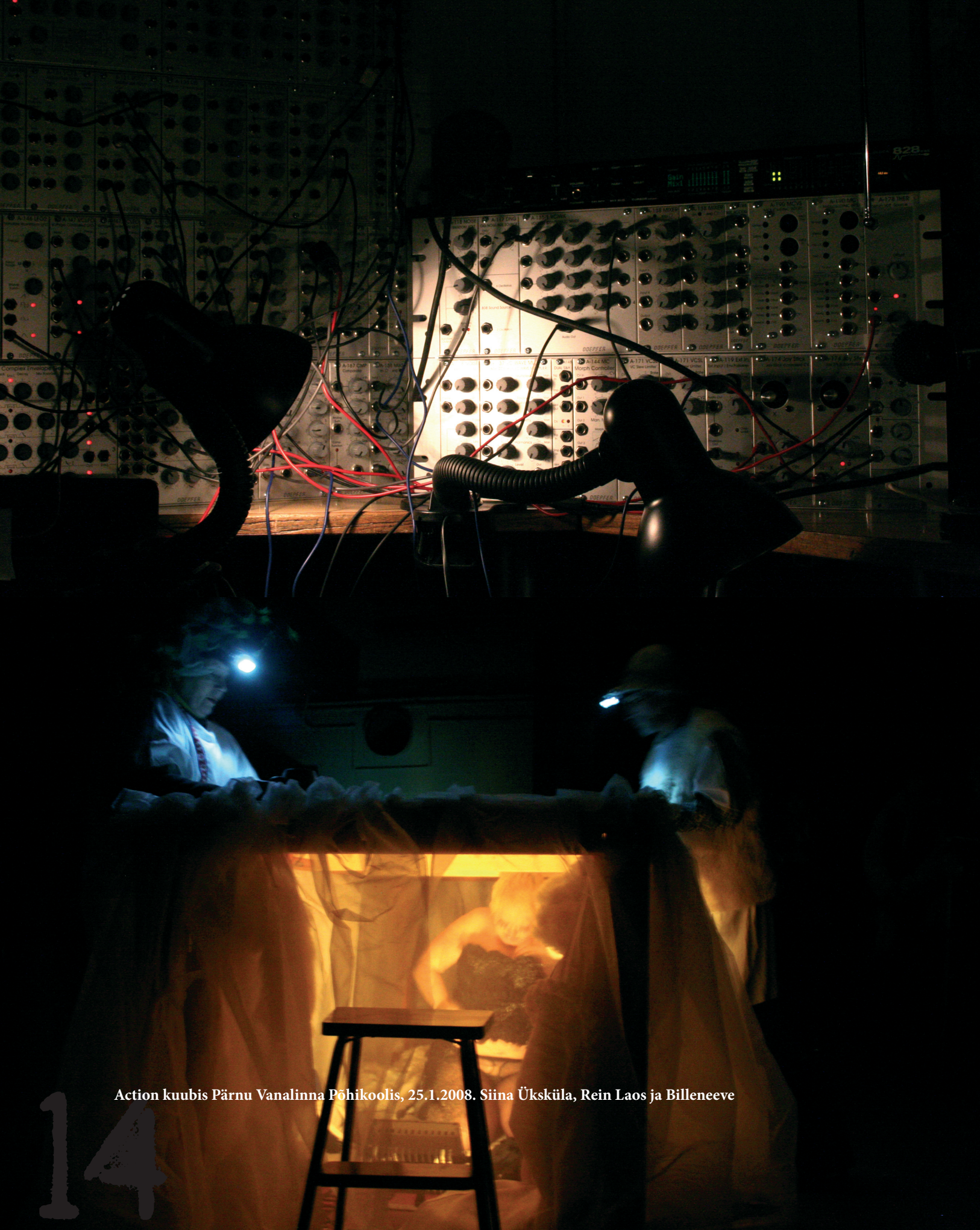

Action kuubis Pärnu Vanalinna Põhikoolis, 25.1.2008. Siina Ükskülа, Rein Laos ja Billeneeve

2008

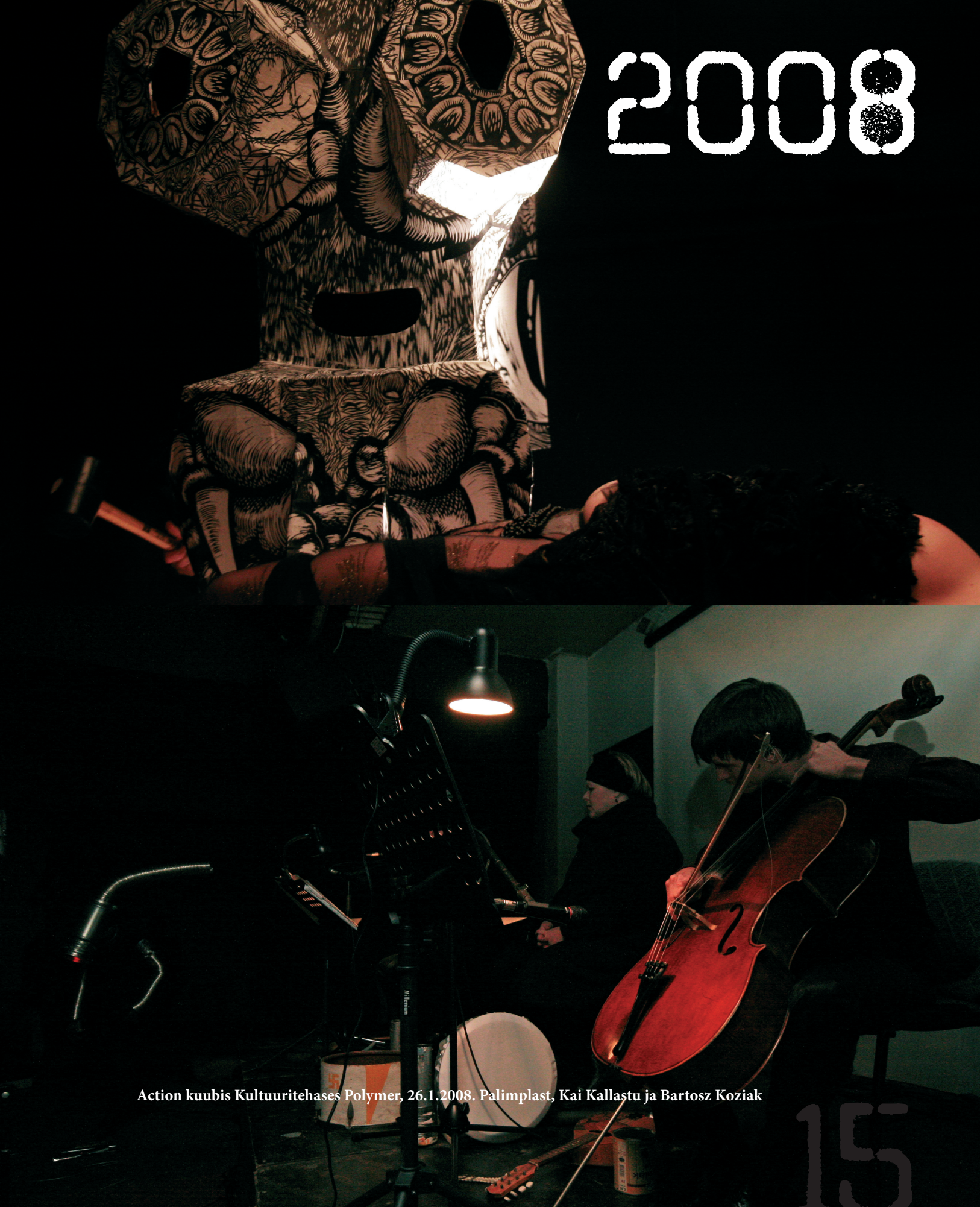

Action kuubis Kultuuritehases Polymer, 26.1.2008. Palimplast, Kai Kallastu ja Bartosz Koziak

Aga see on teoreetiline konstruktsioon. Mind paneb imestama muusikute pirtsakus: ansambliga Metsatöll kõlbab koos laval jaurata, aga kunstiteose sünni juurest põgenetakse. Nimetaksin seda lausa ebaprofessionaalsuseks. Kui elus tuleb ette raskusi, peab nendega silmitsi seisma, mitte põgenema! Rahvusmeeskoori puhul oli näha, et nad pidasid ennast kunstirahvast paremaks. Mis puutub kontserdimaja kahjudesse, siis selle suhtes on niisugune visioon: jõulude ja uue aasta jooksul peeti seal maha päris mitu korraliku läbu, mis nõuavad nagunii põranda täielikku hooldust. Hästi tore on need mingi kliendi kraesse väänata. Kallid inimesed, kellest enamikku sellel "Big Performance'il" muidugi ei olnud, uskuge: tegu oli olulise, epohhiloova sündmusega."

Hans-Gunter Lock, Gerhard Lock: Kas vastandlikkus [või sümbioos]? Kilde Pärnu nüüdismuusika päevadelt 2007. Teater.Muusika.Kino, nr. 3, lk. 77-85

"/.../ Festivali üks keskseimaid üritusi oli 20.jaanuari mitmeosaline "Big Performance". Pärnu kontserdimaja suurest saalist olid eemaldatud kõik toolid, publik seisis või istus esimese osa ajal põrandal, edaspidi jälgis tegevust rõdult.

Esimese performance'ina kanti ette Schönbergi "Ootus" ("Erwartung", op. 17; 1909) Andrus Kallastu versioonis. Fonogrammilt kõlas Schönbergi samanimelise teose muusika, millele oli peale räägitud eestikeelne tekst; samal ajal toimus saalis Viljandi Kultuuriakadeemia tudengite tantsuetendus, mida oli küll esteetiliselt ilus vaadata, aga mille seos mainitud fonogrammiga jäi arusaamatuks. Kõigele lisandus veel Valge Huntmehe (Andrus Joonase) tegevus - riietumine "huntmeheks" ja ilutulestiku süütamine. Publiku lähedal seisis suur masin, mis oli kokku pandud mitmesugustest raudesemetest, nende sees keerles aeg-ajalt tugevat kolinat tekitanud propeller (Meeland Sepa töö). See performance'i osa jättis väga lahtise mulje, ootused, et erinevatest kunstitegevustest võiks tekkida sünergia, ei täitunud.

Teine osa, "Eelviimane aaria" oli seevastu suur üllatus. Tegevus oli tihe, kogu aeg toimus midagi huvitavat ja tähendusrikast, kuigi "etenduse" üldmulje oli valdavalt sünge. Kunstnikud Sorge, Erik Alalooga ja Eesti Kunstiakadeemia üliõpilased tükeldasid ehtsat seakeha, tükkide peale kirjutati erinevad sõnad (nt "elu") ja näidati neid saalis; ilmus sürreaalne surmavanker ja kanti võllapuud. Arvestades tõika, et paar nädalat varem oli Iraagis toimunud Saddam Husseini hukkamine ja eksdiktaatori mõnitamine enne poomist (mille mitteametlikud pildid levisid Internetis kiiresti üle terve maailma), jättis see eriti sünge mulje. Performance'ile ilmus hiigelkaal, mille kandjat võis pidada pimedaks õigusjumalannaks Justitiaks. Kummagi kaalukausi külge oli kinni seotud inimene, parempoolne põlvitas perioodiliselt, hoides sealjuures pead veega täidetud ämbris nii kaua kui võimalik.

Samal ajal näitas võllapuuvankril sõitev tegelane silti hapniku läbikriipsutatud keemilise sümboliga O_2; kui teine aga pea ämbrist välja tõstis, et õhku ahmida, näidati vankril silti hapniku läbikriipsutamata sümboliga. Vapustas paralleelselt toimunud tegevuse liikumise ilu: hinge kinni hoidmisest mõjutatud kaalu kiikumise rütm, selle ümber tiirutanud vanker, O_2-ga siltide vahetamine kui mõlemat tegevust ühendanud ja sünkroniseerinud sümbol. Kogu tegevuse dünaamilisus oli nauditav, võrreldes seda metafoorsel tasandil "liikumises väljenduva muusikaga". Kõige sellega sobis hästi kokku ka n-ö pärismuusika, mida esitasid veenvalt lauljanna Malle Raid ja Andrus Kallastu klaveril. Kuulda sai erinevatest ooperitest pärit aariaid. Kuid see traditsiooniline muusika mõjus kunstnike üsna sünge tegevuse taustal, nagu oleks see "teiselt planeedilt". Kontrast oli suur, aga andis edasi mõtlemapanevaid varjundeid – ilma selleta ei oleks performance mingit sügavamat muljet jätnud – kontseptsioon toimis suurepäraselt.

Kolmas osa algas ootamatult vaikselt. RAMi ühiselt esitatud budistlikele usutraditsioonidele viitavale "omm-laulmisele" järgnes tegevuskunstnike rühmituse Pink Punk etteaste. Igale külastajale kleebiti laubale paberist tehtud kolmas silm. Siis aga laulis meeskoor oma planeeritud kava, vahepaladeks erinevad performance'ilaadsed tegevused: käivitati saepuru puhuv masin ja taas liikus ringi teisest osast tuntud vanker, vedades pidevalt tuleleeke tootvat tegelast.

Ja siis juhtus see, mida on kajastatud ajakirjanduses juba üsna palju: kunstnike rühmitus C.n.o.p.t. (loe S.p.o.r.t.) (Remo Randver ja Ville Karel Viirelaid) vihastas välja akadeemilise meeskoori tühjade klaaspudelite purustamisega üksteise pähe (löödi muidugi vastavalt pähe monteeritud telliskividest konstruktsiooni pihta). Kuigi tegelikult oli n-ö väljavihastamisel kaks osapoolt – Meeland Sepp, kes tegutses eespool mainitud masina juures ja kes pidi viimase performance'i ajal samuti laulma, lahkus suurt professionaalsete lauljate kollektiivi nähes kohe lavalt. Peab seega tõdema, et RAM vihastas omakorda välja ka Meeland Sepa. Kindlasti oleks üritusele palju juurde andnud, kui Sepp oleks

saanud oma performance'i osa lõplikult läbi viia, laulda ja müstilise raudmasinaga terves saalis ringi sõita. Viimast aga ei olnud võimalik teha tehnilistel põhjustel. Ilmselt oli muust tegevusest häiritud ka rühmitus Vedelik - neli torudega meest; sõdurit matkides marssis üks neist Schönbergi meeskoorilaulu "Landsknechte" esitamisel siiski saalis ringi, hoides toru nagu püssi.

Schönbergi kuulsa teose "Ellujäänu Varssavist" algul otsustas dirigent Mihhail Gerts tema ettekannet seganud tegevuse tõttu RAMiga saalist lahkuda. Kuid tegelikult oli otsuse tegemine ka rühmituse C.n.o.p.t. käes - pärast esimese teose katkestamisega hoiatuse saanud kunstnikud ei olnud nõus oma performance'iga nii kaua ootama, kui teos oleks lõpuni kõlanud. Nii jäi pudelite purustamise taustal lõpuni kuulmata Schönbergi teos, mis käsitleb natsirežiimi kuritegusid, mille juurde võis samas sobida küll purustamine kui sümbol. Ilmselgelt oli koor häiritud Schönbergi muusika keerulisi faktuure segavaist purunemisel tekkinud helidest, kusjuures koori võimendamisel oleks saanud helinivoo erinevusi suurepäraselt lahendada. Pärast üritust oli kuulda publiku seas mitmeid oletusi, sh et tegemist võis olla dirigendi lavastatud sõuga. Kostis ka arvamus: "tore, et nii juhtus, skandaal on käes, mis siis veel tahta..."

Performance'ites võib muidugi juhtuda ootamatuid asju ja selleparast neid meelsasti ka tehakse, kuid siinkohal tundus olevat tegemist läbimõtlematu üritusega (vähemalt RAMi ja tegevuskunstnike "ühistegevuse" puhul). Võiks esitada koguni küsimuse professionaalsusest: kas üritusel, mida korraldatakse moto all "juhtugu, kuidas juhtub", on ikka kunstiline väärtus?

Võrdlus muusikalise vabaimprovisatsiooniga, kus võib samuti toimuda mõndagi ettekavatsematut, ei pea siiski paika, sest improvisatsioonil on vahendite kasutamine teatud mõttes ikkagi ette planeeritud, see on pikaajalise kogemuse tulemus. /.../"

ACTION KUUBIS

Action kuubis Kultuuritehases Polymer. Billeneeve ja palimplastid

Action Kuubis Kultuuritehases Polymer. Fotod Haide Rannakivi

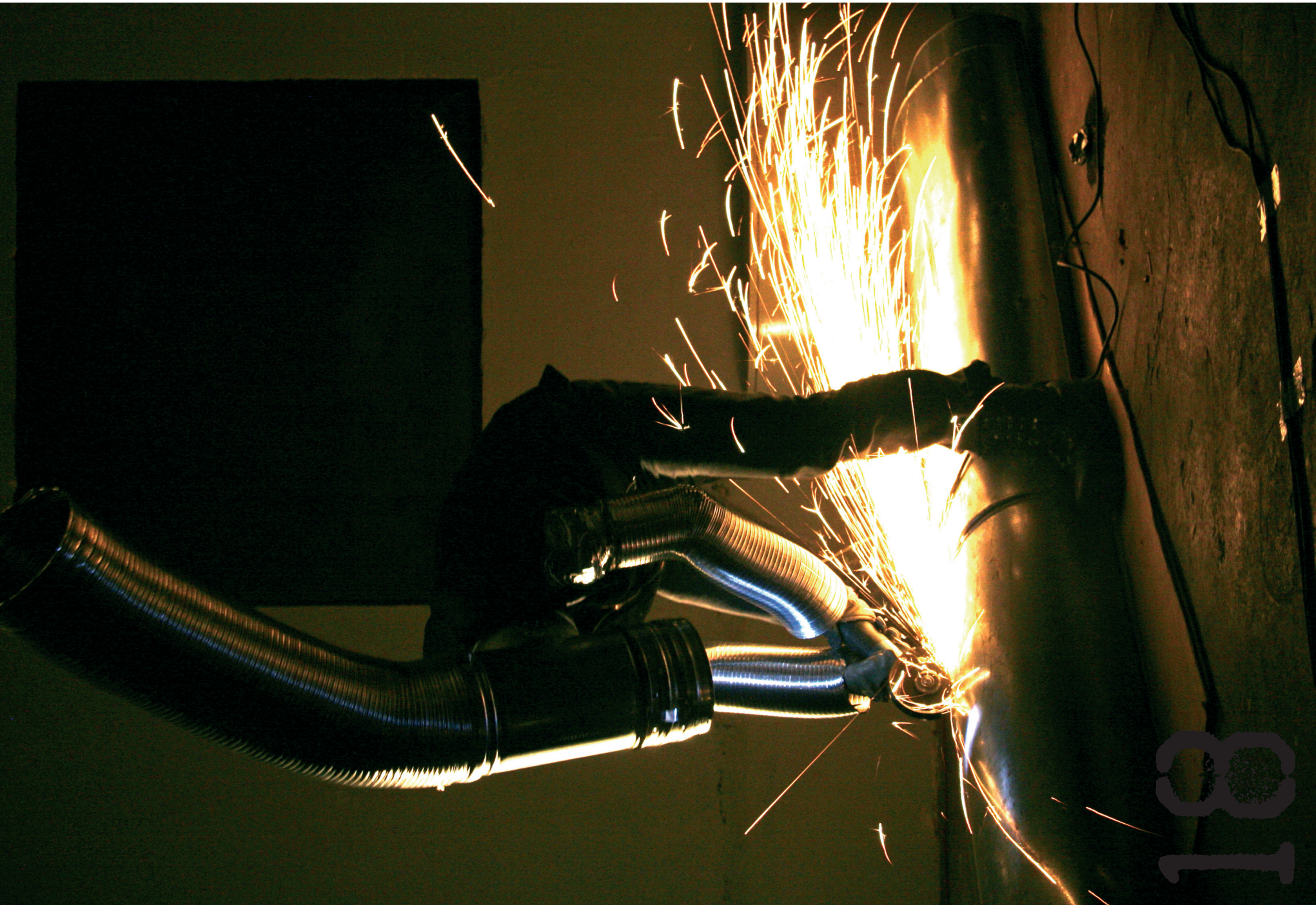

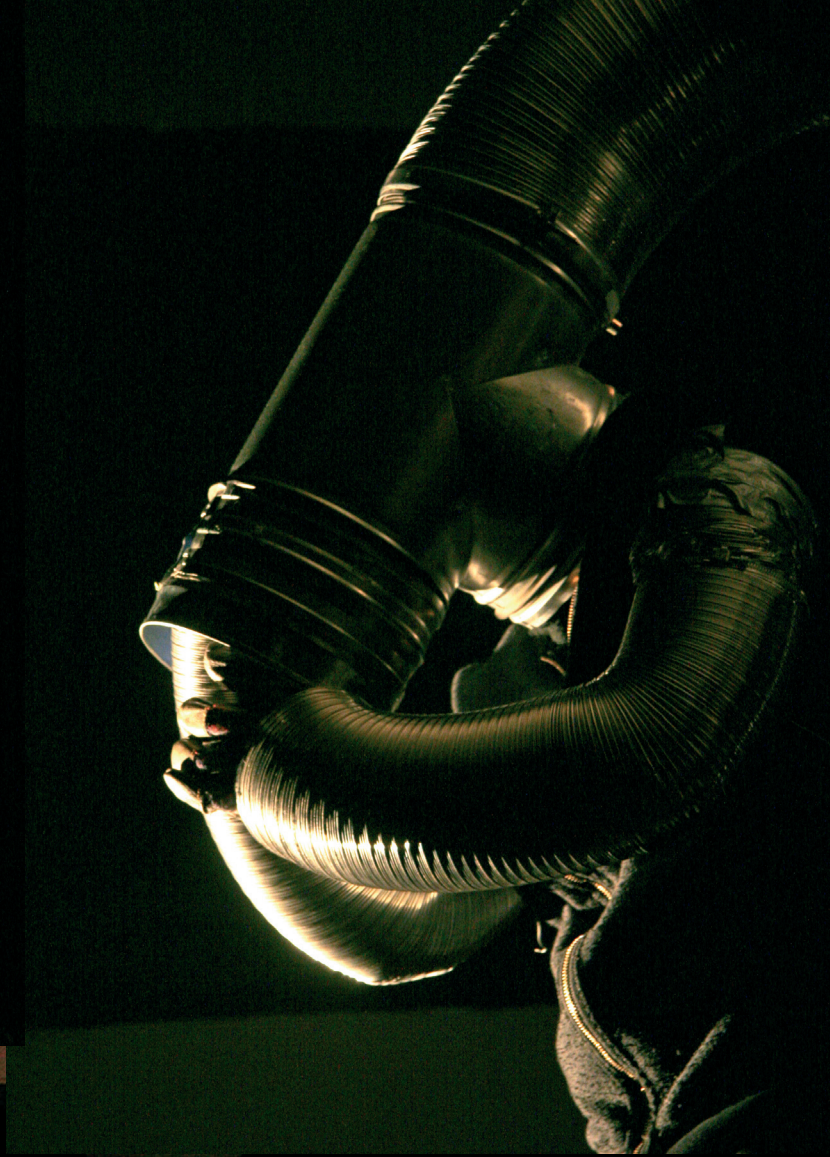

Liisi Taniroo, Gerhard Lock 2008: Kolme mõõtme sulandumisest etenduseni "Action kuubis". Elamusi ühendfestivalilt "Pärnu nüüdismuusika päevad + In Graafika 2008". Teater.Muusika.Kino, 2008, nr. 4, lk. 55 – 69

"/.../ partnerlusel Non Grataga on lisaks kunstilisele ka praktiline aspekt. Nii PNP kui ka Academia Non Grata on tegutsenud ja tegutsemas ühes aegruumis, mõlema huvi on erinevate kunstivaldkondade põimumine ning performance'ikunsti arendamine eesti kultuurikontekstis. Koostöö tulemusena on hakanud arenema aktiivne dialoog visuaal- ja helikunsti vahel ning edasi liikunud modernismi ja postmodernismi viljakas uurimine ja kõrvutamine. /.../ ühendfestivali kodulehel [on] kõik need üritused kokku [võetud] ühisnimetajaga "Action kuubis". Aktsiooniks võib nimetada kogu festivali, mille raames on püütud erinevaid kunstiliike sünteesida ning uurida nende kokkupuutepunkte. Kuup aga iseloomustab mitmemõõtmelisust, koondades selliseid kunstivaldkondi nagu muusika, visuaalsed kunstid, performance ja teater. /.../ festivali ajal toimunud multimeedia /.../ töötubade lõppväljund oli 25. jaanuaril Pärnu Vanalinna Põhikoolis ja 26. jaanuaril Tallinnas Non Grata Kunstikonteineris toimunud suur etendus "Action kuubis". /.../ Ka performance'i saamislugu teadmata võis iga vaataja leida selles midagi endale uudset ning analüüsida nähtud tükki, lähtudes enda kogemustest ja teadmiste pagasist.

Etenduse "Action kuubis" toimumispaigaks Tallinnas oli valitud Kultuuritehase majas asuv [Punane Saal]. Provokatiivses intrigeerivas ruumis (endises tööstushoones) ei olnud publik esitajatest eraldatud. Sisenevad vaatajad jäid mõneks hetkeks ukse juurde toppama ning otsisid silmadega publikule mõeldud paika. Hämarusega veidi harjunud, astusid julgemad edasi, kuid ka siin jäid nad küsival pilgul ootama, milline nähtavatest tegevustest osutub esmatähtsaks. Etenduse "Action kuubis" tegelased jaotasid ruumi oma soovi kohaselt mitmeks paigaks. Sisenedes seisis iga vaataja silmitsi kahe olevusega, kellest üks lamas maas ja teine (painduvast metalltorust, seest valgustatud peaga ning samast materjalist käiste ja kehakattega) n-ö pakkis maaslamajat metallümbrisesse, misjärel saagis selle metallkuue mootorkäsisaega maas olijal seljast. Sellega kaasnes tugev müra ja saagimisest põhjustatud sädemed valgustasid sündmuspaika. Saali keskel asetses tüllkardinatega ümbritsetud ja seest valgustatud poodium, mille all oli neiu, kes lakkamatult riideid vahetas. Paralleelselt neiu riietumise ja metallkuuega tegelevate olevuste toimetamisega sisenesid saali ebamääraste kujunditega maskkostüümides tegelased, kes tekitasid omakorda müra ning sahinat vaatajate seas. Ka muusikutel oli oma roll. Kord tõid nad publiku ette vaatamiseks ja kuulamiseks ennenägematu aasia pilli mulaaži (mida [mängis] rokkari maneeridega Bartosz Koziak), kord hiidflööti kujutava instrumendi (Leonora Palu). Samuti tekitas põnevust ruumis ringlev kaheksat kanalit kasutav kvaliteetne heli, mida juhtis Hans-Gunter Lock ruumi teises otsas paiknevate elektrooniliste instrumentide ja arvuti abil. Võluvalt mõjus näiteks flöödiga duetis kõlanud Ondes Martenot' taoline glissandeeriv heli (Doepfer A 100 ribbon controller), mis lisas muusikale teatud ebamaisust. Partituuri traditsioonilises mõttes ei olnud, kuid osavõtjaid sidus siiski eelnev kokkulepe, millest lähtudes joonistus etteastete vormiskeem. Eriti puudutatuna tundsid vaatajad end seoses vanapaari tulekuga etenduse ruumi. Vanamees [Rein Laos] ja vanaeit [Siina Ükskülа] vaatlesid publikut küsival pilgul, mispeale vanaeit lausus: "Pole midagi parata, ikkagi pisut imelik näha endisi olemisi ja veel imelikumaks nad muutuvad nii lähedal ühe lõpule…" (Uku Masing, "Palimplastid"). Pingeline vaikus tekitas ärevuse — kas vanaeit pöördus vanataadi poole või kõnetas publikut? Tegevus läks edasi ning vanapaar pidas dialoogi inimkonna transformatsioonide ahelast, korduvalt saabunud ning peagi taas saabuvast maailmalõpust, mida hirmuga oodatakse, kuid mis seni olulist muutust toonud ei ole. Vanapaar lahkus ja seni pidevalt riietunud neiu ronis viimaks ometi oma peidupaigast välja, poseeris poodiumil seistes uhkelt modellina ning aheldas end seejärel tasapisi poodiumi külge. Olevused maskkostüümides asusid poodiumi taguma, kuni see viimaks lagunema hakkas. Vaatajad aga ei tajunud esialgu, et etendatav tükk läheneb lõpule, vaid jäid tuima tagumist segaduses vaatama. Siis lahkusid osalejad oma kohtadelt, liikusid publiku sekka ja hakkasid vestlema, nagu viibiksid nad näitusel, mis ei eelda sellist käitumist nagu kontserdiolukord.

[Punasest Saalist] lahkudes oli ilmselt nii mõnegi vaataja pea täis küsimusi. Millest lähtus lavastaja ruumi valikul? Mis oli etendatud teose põhisõnum? Mida tähendasid tegelaste tegevused? Millest lähtus muusikariistade valik?… Etenduse analüüs sai üheks võimaluseks selgusele jõuda ning tekkinud küsimuste tulvale vastused leida. Üks võimalus mõistatused lahendada oli leida läbiv märgisüsteem ja algidee. Metallümbrisega tegelnud kaks olevust võisid tähistada inimese loomisprotsessi, olgu see kui tahes vaevaline või lausa surmav, sest sündinu hävitas hiljem oma sünnitaja. Neiu, kes poodiumi all pidevalt riietus, võis imiteerida

Action Kuubis. Andrus Kallastu ja Hans Gunter Lock etenduse juhtimispuldis

inimese enda sätestatud reeglite ja rituaalide täitmist ning tema eneseaheldamine võis kõnelda loodud reegliraamistiku jäikusest ja ahistavast toimest, teisalt aga inimmaailma kokkuvarisemisest. Maskkostüümides ringi jalutanud olevuste eesmärk võis olla juhtida tähelepanu meie elus valitsevale juhuslikkusele, aga ka mingi suure ja tundmatu jõu valitsemisele maailma üle. Muusikute soleerimine jäi kõlama nagu üleminek ühest eluetapist teise. Ning viimaks vanapaari dialoog oli justkui kahe paljunäinud inimese vestlus nähtust ja läbielatust. Kogu tegevust oli keeruline endale lahti mõtestada ning kokkuvõtva sõnumina võis välja lugeda seda, et inimelu kulg on ette määratud ning inimene ise vaid pisike olevus, kes täidab suures maailmas tundmatu valitseva jõu poolt ette antud rolli.

Täpsemalt uurides /.../ selgus, et tegemist oli performance'iga Uku Masingu teose "Palimplastid" ainetel (kogumik "Pessimismi põhjendus", koostanud Hando Runnel, [Ilmamaa] 1995). Teosega tutvudes saab iga lugeja rõõmu või kurvastusega tõdeda, kas performance viis teda asja tuumale lähemale või mitte. /.../ Kas aga absoluutse vabaduse põhimõttest piisab etenduse tõlgendamiseks?

Etenduse loomisel ei olnud ühte keskset inimest, kes oleks rollid partituuris ette andnud. "Action kuubis" koondas kogu festivali tegevusi ning kasutas töötubades loodud muusikariistu ja maskkostüüme. Iga esitaja tutvus Uku Masingu tekstiga ning ühisarutelust ja osalejate eripärast lähtudes sündis omapärane tervik. Suuremalt osalt oli aga tegemist improvisatsiooniga. Üks vihje kolmemõõtmelisusele peitus sellessamas poodiumis, mille alla, peale ja ümber tegevus koondus. Teisalt on kuubi kolm dimensiooni tajutavad ka teatris, mis ei ole tasapinnaline, vaid ruumis eksisteeriv nähtus. Kolmandaks toetas mitmemõõtmelisuse ideed Uku Masingu teos, mis isegi lisas mõõtmeid. "Palimplastide" tekst oli inspiratsiooniallikas osavõtjatele ja esitajatele, kuid publikul oli raske etenduse ideed lahti mõtestada. Ehk oleks korraldajad võinud anda veidi taustainformatsiooni ning pakkuda vaatajaile võimalust soovi korral alusteosega tutvuda enne performance'i vaatamist?

Raske öelda, millisesse žanrisse "Action kuubis" õieti kuulub. Selles toimus paralleelne tegevus mitmes erinevas paigas, kõnetati ka vaatajaid, kolmandaks olid tegevusse kaasatud erinevad kunstiliigid ning rekvisiidid ei olnud otseselt loodud etenduse "Action kuubis" jaoks, vaid olid selle tarbeks võetud näituselt ja toodud kaasa töötubadest. Nii olid kasutatud pillid pärit eelmise aasta festivalil toimunud Mauricio Kageli muusikateatrit käsitlevast töötoast ning maskkostüümid Cannonballi rühmituse töötoast "Graafiline skulptuur" ja näituselt. Iga vaataja sai mitmetasandilise presentatsiooni osaliseks. /.../"

Action Kuubis. Leonora Palu

Jimmy the Pope Has a Posse 2005
This is yet another print in the ongoing saga of Jimmy the Pope. Jimmy has an angry mob at his command but he doesnt want to get em riled up before lunch. We editioned this print when I was a visiting artist at University of Kentucky. We editioned three prints while I was there and printed about thirty or more t shirts as well.Overall we had a pretty good time.

Double Dips 2003
This print is based on an ad for Revlon featuring Marilyn Monroe and an ad for Seven Up.The guy is checking out the scenery as it were, while his wife and kid are in the background waving for more ice cream sodas....

My First Cig 2005
The only thing I have to say about this print is that I clearly don't give a damn about color registration. In fact I think having colors line exactly diminshes the quality of my work.

Frankenberry Vs the Klan 1996 (sold out forever)
This is the first print I made after I got accepted to grad school, I made it at LSU before I ever took a class there, It is the print that forged my identity as an Outlaw Printmaker , some people think it's the best print I ever made,I just say it's proof that I didn't need to waste my time in Grad school, I was born to do this not taught.

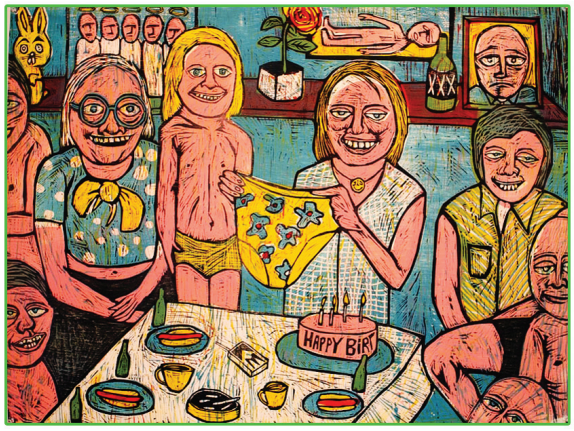

Hot Dog Party 2003
This is from one of my favorite slides from the Jimmy the Pope Collection. All those sweaty kids in that crowded little trailer. I'm glad I was never there...

Baby Cages / TV DINNER 2002
This is another image based on the slides from Jimmy the Pope. I thought a naked baby eating a hot dog would be kind of funny.

Ambush 2003
This is from an ad for Glidden Paints, but I cant find the original to show you , I think it's the best dog I've ever painted...

7- Up Club 2001
This one is pretty much straight from the ad. I don't give a damn about so called good drawing but look at that cruddy hand I put on the father. I love it!

VIVE TOLLI 2009

Vive Tolli, Alex Kütt ja legendaarne trükimeister Voldemar Kann

metalliruutudesse. Ja kui kadunud ANKi Vello Tamme trükipress nägi muudki peale linooli ja sussipõhja. Vive Tolli kuulub põlvkonda, mis 1960. aastatel kujundas rahvusliku kunstikoolkonna ilme. Selle põlvkonna naiskunstnikele olid tunnuslikud subjektiivsus ja idealism, esteetiliste printsiipide austamine ja klassikaline perfektsus tehnilistes küsimustes. Kuue-seitsmekümnendatel kuulus iga kommunaalkorteri kohustuslikku ossa Vive Tolli graafiline leht kõrvuti pruuni sektsioonkapi ja beezi diivanikomplektiga - fenomen, mille ülelöömiseks tuleb tõenäoliselt oodata järgmist aastasada.

Et festivalil ei oleks kõik ülearu hästi üleplaanitud, pääsevad wild kaardiga osalema Eesti Kunstiakadeemia IDK tudengid Liina Siibi juhtimisel piltidega, mis valmivad vahetult enne näituste ülesriputamist. Jokkerid on ka Soome graafikud Visa Norros, Juho Karjalainen, Tuula Lehtinen, Reijo Mörö, Jan-Erik Kullberg, Kaisa Järvien, Svetlana Lunin, Outi Peippo. Ville Rossi ja Päivi Eronen. Korraldajate salaplaan on meelitada Pärnu teada tuntud konservatiivne püsielanik kohale Eesti Vabagraafikute Ühenduse raskekahuritega. Evi Tihemets, Virge Jõekalda, Naima Neidre, Silvi Liiva supermeisterlikud nõelatööd kummutavad Pärnu keskraamatukogu uhiuues juurdeehitises, et eesti kunst ei ole paljas tühikargamine. Joonas paneb välja oma 10 aastase CVtriloogia - enesekehtestamise, sellest loobumise ja siis jälle sel-lest loobumise. Sest vahet pole. Samuti nagu ütles suvel oma pulmapäeval peale kolm viisaastakku kestnud vabaabielu legendaarne punklaulik, "Kurjami" solist Sigus küsimusele, miks ta nüüd siis abiellus: "Noorena on ideaalid, nüüd on juba kama kaks".

HOIDU INNI EEST!

Anonymous Boh

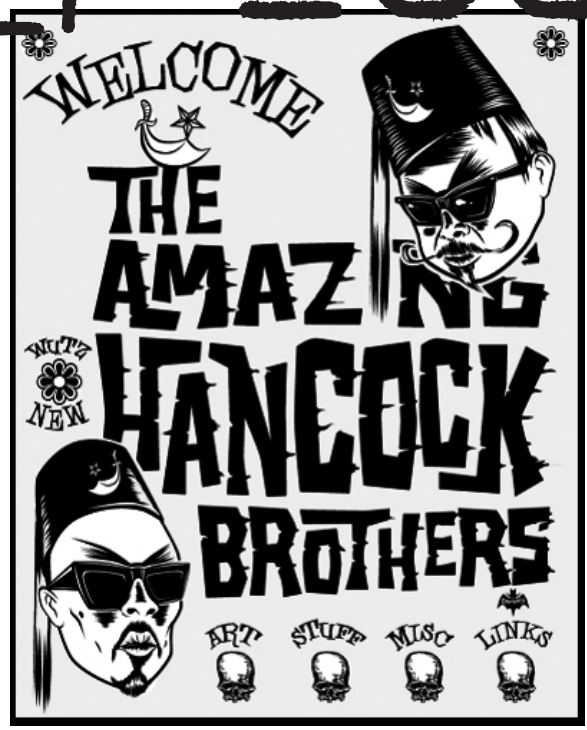

The Amazing Hancock Brothers, Texas, USA. 50% jaapani verd Texase vennad-graafikud põmmutavad performance´des kauboidele kohaselt tulirelvi ja deklameerivad luuletusi. California Black Cat Press´i mees Bruce Gossett teostab oma filigraanseid siiditrükiplakateid 60-ndate aastate autosid täis garaazis 2 ruutmeetrisel pinnal ja pole kunagi isegi kaalunud artworldiga suhestuda.